

MIŠRIŲ SUSITARIMŲ IR EUROPOS SĄJUNGOS KOMPETENCIJOS SUTEIKIMO PRINCIPO SANTYKIS

Manfredas Limantas

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantas
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 79
El. paštas: limantas@gmail.com

Šiame straipsnyje nagrinėjamas vienas iš pagrindinių ES išorinių santykių teisės institutų – mišrieji susitarimai. Jame analizuojamas mišrių susitarimų ir ES kompetencijos suteikimo principo bei tam tikrų ES išorinės kompetencijos kategorijų santykis. Daug dėmesios skiriama Lisabonos sutarties pakeitimų, galinčių paveikti mišrių susitarimų institutą, analizei.

This Article addresses one of the main instruments of the EU external relations law – the mixed agreements. It carries out an assessment of their relation to the EU law principle of conferral of powers, as well as to the separate categories of EU external competences. Significant attention is paid to the examination of changes brought about by the Lisbon treaty which are likely to affect the instrument of mixed agreements.

Įvadas

Per pastaruosius penkis dešimtmečius ES (anksčiau ir Europos Bendrijos (EB))¹ užmezgė santykius su daugeliu valstybių ir tarptautinių organizacijų. Šie santykiai dažnai formalizuojami sudarant tarptautines sutartis, kuriose kartu su ES dalyvauja ir valstybės narės. Tokias sutartis visuotinai imta vadinti mišriais susitarimais [17, p. 104]. Šių susitarimų šalimis, be trečiųjų šalių (valstybių ar tarptautinių organizacijų), yra ES ir visos ar keletas valstybių narių, o jų sudarymas iš dalies priklauso ES,

iš dalies – valstybių narių kompetencijai². Dėl šios priežasties mišrūs susitarimai dar vadinami vertikaliais mišriais susitarimais [24, p. 35; 13, p. 7; 10, p. 232; 15, p. 27].

Mišrūs susitarimai yra viena iš ES išorinių santykių teisės ypatybių. Nesant aiškaus jų reglamentavimo sutartyse, mišrių susitarimų institutą iš esmės išplėtojo Teisingumo Teismas (toliau – TT) [pvz., 31, 34]. Šie susitarimai kelia daug sudėtingų

¹ Siekiant paprastumo šiame straipsnyje toliau bus vartojamas tik bendras ES pavadinimas, išskyrus atvejus, kai tikslinga nurodyti iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo egzistavusią Europos Bendriją.

² Pažymėtina, kad mišrių susitarimų pagrindu ES prisijungė ir prie svarbių tarptautinių organizacijų, pvz., prie Pasaulio prekybos organizacijos (PPO), Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, Maisto ir žemės ūkio organizacijos. Tais atvejais, kai tam tikras susitarimas ar organizacijos veikla patenka į ES kompetencijos sritį, bet ES joje negali dalyvauti dėl to, kad dalyvauti leidžiama tik valstybėms, TT įpareigojo valstybes nares kaip tarpininkes įgyvendinti ES kompetenciją [14, p. 138; 13, p. 77–78].

teisinių klausimų dėl jų statuso nacionalinėje, ES ir tarptautinėje teisėje, o kartu suteikia galimybę giliau pažvelgti į ES išorinių santykių problematiką ir suvokti, kaip ES siekia savo tikslų tarptautinėje arenoje neperžengdama jai suteiktos kompetencijos. Teisės doktrinoje nėra bendros nuomonės dėl tokių susitarimų reikšmės. Vieni autoriai juos vertina teigiamai³, kiti siūlo jų kiek įmanoma vengti⁴, ypač dėl keliamo teisinio netikrumo trečiosioms šalims, sudėtingų ES ir valstybių narių tarpusavio santykių juos sudarant ir įgyvendinant, dažnai uždelsto valstybių narių ratifikavimo proceso.

Šio straipsnio tyrimo objektas – mišrūs susitarimai ir jų bei ES kompetencijos suteikimo principo santykis. Straipsnio tikslas – Lisabonos sutarties kontekste išanalizuoti mišrių susitarimų ir ES kompetencijos suteikimo principo santykį ir įvertinti, kaip tam tikri Lisabonos sutarties pakeitimai paveiks mišrius susitarimus, ypatingą dėmesį skiriant jų sudarymui. Siekiant šių tikslų tyrime naudotasi sisteminės analizės, loginiu, teleologiniu ir lyginamuoju mokslinio tyrimo metodais.

Pažymėtina, kad, nepaisant vis didėjančio mišrių susitarimų skaičiaus⁵ ir vis sudėtingesnės tokių susitarimų struktūros, šiame straipsnyje analizuojami klausimai nėra nagrinėti mokslo darbuose Lietuvoje, o užsienio literatūroje jie aptariami tik iš

dalies (žr. pateikiamą specialiosios literatūros sąrašą). Itin ribotai išanalizuotas Lisabonos sutarties poveikis mišrių susitarimų institutui. Todėl šiuo straipsniu tikimasi prisidėti prie esamos doktrinos šioje srityje plėtotės, ypatingą dėmesį skiriant Lisabonos sutartimi įneštomis naujovėms. Darbe remiamasi ne tik norminiais aktais, bet ir esama TT praktika ir užsienio mokslininkų darbais.

1. ES kompetencijos suteikimo principas ir jo ryšys su mišriais susitarimais

1.1. Kompetencijos suteikimo principas, aiški ir numanoma kompetencija

Kitaip nei valstybės, ES turi tik tokią kompetenciją, kokią jai suteikia valstybės narės. Šis kompetencijos suteikimo principas taikomas tiek ES vidaus politikos, tiek išorės politikos srityse [38; 26, p. 2]. ES neperduota kompetencija lieka valstybėms narėms⁶. Vadovaujantis kompetencijos suteikimo principu, kad galėtų imtis išorės politikos veiksnių ir sudaryti tarptautines sutartis, ES turi turėti savo pirminėje teisėje aiškiai įtvirtintą kompetenciją⁷. Matyti, kad Lisabonos sutartis šį principą ne tik patvirtino⁸, bet ir sutvirtino išplėsdama subsidiarumo bei proporcingumo principo taikymą nacionaliniu ir ES lygmeniu⁹, apribodama naujus įgaliojimus kuriantį Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo

³ Prof. J. H. H. Weiler, P. Koutrakos, dr. J. Heliskosi.

⁴ Prof. P. Eeckhout, A. Rosas, A. Dashwood, J. Wouters.

⁵ Šiuo metu priskaičiuojama apie 250 mišrių susitarimų. Paprastai jie apima plačią tarptautinių santykių sritį (pvz., politinis dialogas, bendradarbiavimas prekybos, ekonomikos, transporto, aplinkos srityse), todėl dalies jų reguliavimas priklauso valstybių narių kompetencijai [20, p. 371].

⁶ ES sutarties 4 straipsnio 1 dalis.

⁷ Pvz., Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 207 (ex 133), 217 (ex 310), 219 (ex 111) straipsniai.

⁸ ES sutarties 1 straipsnio 1 dalis.

⁹ ES sutarties 5 straipsnio bei Lisabonos sutarties protokolas Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo.

(toliau – SESV) 352 (ex 308) straipsnį¹⁰ ir numatydama kitus saugiklius¹¹.

Besiplečiant ES veiklai buvo pastebėta, kad daugelyje sričių sutartys nenumatė aiškios išorės kompetencijos, nors buvo akivaizdu, jog siekdama savo tikslų ES turi turėti galimybę veikti išorėje, o kartu išsaugoti ES vidaus teisės autonomiją. Todėl dar *ERTA* byloje [27] TT pripažino, kad išorės kompetencija gali atsirasti ir netiesiogiai iš kitų Sutarties nuostatų ar teisės aktų. Taip buvo suformuluota vadinamoji numanomų galių doktrina (angl. *implied powers doctrine*), pagal kurią valstybės narės praranda teisę sudaryti tarptautinius susitarimus su trečiosiomis šalimis, jei jie gali paveikti bendras ES taisykles. Šios doktrinos dėka ES ilgainiui įgijo kompetenciją veikti daugelyje išorės sričių, atspindinčių ES vidaus teisės raidą. Kiek vėliau TT išaiškino, kad išorės kompetencija gali egzistuoti ir tada, kai ES dar nėra priėmusi teisės aktų savo viduje, bet ji yra būtina norint pasiekti vieną iš ES vidaus politikos tikslų [29; 30; 34; 43]. Vis dėlto ši numanomų galių pagal tikslą doktrina buvo apribota nuomonėje 1/94 [34], kurioje TT konstatavo, kad ji taikytina tik tada, kai vidaus kompetencija galima veiksmingai pasinaudoti tik kartu pasinaudojant išorės kompetencija. Tokia situacija galima tik tais atvejais, kai arba yra „neperskiriamas ryšys“ tarp vidaus ir išorės teisės aktų, arba kai tik tokiu būdu gali būti pasiektas vidaus kompetencijos „realus veiksmingumas“. Žvelgiant į šią TT praktiką galima konstatuoti, kad ES teisėje nepripažįstamas neribotas vidaus ir

išorės kompetencijos sričių lygiagretumas, t. y. vidaus kompetencija automatiškai nesukuria išorės kompetencijos. Norint remtis numanoma išorės kompetencija būtina nustatyti grėsmę jau priimtoms ES vidaus teisės normoms, kurią keltų valstybių narių priemonės, arba išskirtinę būtinybę imtis išorės veiksmų siekiant ES vidaus politikos tikslų.

1.2. Kompetencijos kategorijos ir jų ryšys su mišriais susitarimais

Pažymėtina, kad mišrių susitarimų sudarymo klausimai yra neatsiejami nuo ES kompetencijos. Remiantis TT praktika [pvz., 31; 35; 39] ir doktrina [16, p. x; 11, p. 191; 13, p. 51] konstatuotina, kad mišrių susitarimų sudarymas visų pirma sietinas su ES kompetencijos suteikimo principu, t. y. su griežtu ES ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimu, ir su tuo faktu, jog nei ES, nei valstybėms narėms nepakanka kompetencijos tam tikrą susitarimą sudaryti atskirai. Vis dėlto pažymėtina, kad politiniai motyvai tam tikrais atvejais taip pat gali būti reikšmingi, ypač kai ES ir valstybių narių kompetencijos atskyrimas nėra aiškus¹².

Kaip rodo TT praktika [27; 29; 31; 35; 39; 43], priimant sprendimą dėl mišraus susitarimo sudarymo būtinybės, didelė reikšmė teiktina atitinkamai susitarimo

¹⁰ Žr. SESV 352 straipsnį, taip pat nuomonę 2/94 [38] ir sprendimą *Kadi* [45, 211 punktas].

¹¹ ES sutarties 3 straipsnio 6 dalis, 4 straipsnio 1 dalis, 5 straipsnio 2 dalis.

¹² Kalbant apie politinius motyvus, mišrūs susitarimai suteikia valstybėms narėms galimybę išlaikyti įtaką tarptautiniuose santykiuose, leidžia geriau ginti nacionalinius interesus, ypač srityse, kuriose ES numatyta kvalifikuotos daugumos sprendimo procedūra, o kartu suteikia galimybę išvengti tikslaus kompetencijos tarp valstybių narių ir ES pasidalijimo, kuris dėl nuolat kintančios ES kompetencijos dažnai yra netikslingas, tai savo ruožtu leidžia išvengti tarpinstitucinių kovų dėl kompetencijos [11, p. 199; 12, p. 8; 20, p. 367].

sričiai taikomos kompetencijos kategorijai. Pagal SESV 2 straipsnį Sąjungos kompetencija gali būti trejopa: a) išimtinė (SESV 3 straipsnis); b) pasidalijamoji (SESV 4 straipsnis); c) Sąjungos kompetencija remti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus (SESV 6 straipsnis). Šis kompetencijos kategorijų sąrašas su tam tikromis išimtimis apibūdina ilgą laiką TT iki Lisabonos sutarties priėmimo formuotą praktiką [10, p. 68].

1.2.1. Išimtinė kompetencija

Kai sutartys konkrečioje srityje suteikia Sąjungai išimtinę kompetenciją, tik Sąjunga gali priimti teisiškai privalomus aktus, taip pat sudaryti tarptautinius susitarimus, o valstybės narės pačios tai daryti gali tik Sąjungai įgaliojus arba jei to reikia ES teisės aktams įgyvendinti¹³. Pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį ES taip pat naudojasi išimtinė kompetencija tarptautiniams susitarimams sudaryti: a) kai jų sudarymas yra numatytas Sąjungos įstatymo galią turinčiame akte arba b) yra būtinas, kad Sąjunga galėtų naudotis savo vidaus kompetencija; arba c) jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį. Atkreiptinas dėmesys, kad srityse, kuriose ES turi išimtinę kompetenciją, mišrūs susitarimai iš esmės nėra sudaromi – ES turi visus įgaliojimus veikti savarankiškai.

Vis dėlto toks išimtinės išorinės kompetencijos reguliavimas nėra visiškai

aiškus, kaip atrodytų iš pirmo žvilgsnio. Paanalizavus detaliau pirmąjį atvejį, kyla klausimas, ar iš tiesų *kiekvienas* tarptautinis susitarimas, kurio sudarymas yra numatytas Sąjungos įstatymo galią turinčiame akte, automatiškai suteikia ES išimtinę kompetenciją jį sudaryti, net jei tokiam akte nekalbama apie tokią kompetenciją. Neabejotina, taip neturėtų būti tais atvejais, kai tarptautinio susitarimo sudarymas yra numatytas įstatymo galią turinčiame akte, reglamentuojančiame, pavyzdžiui, bendradarbiavimą vystymosi labai ir humanitarinės pagalbos srityse, kuriose pagal SESV 4 straipsnio 4 punktą kompetencija priklauso ir valstybėms narėms. Be to, įstatymo galią turinčiame akte turėtų būti galimybė numatyti tarptautinio susitarimo sudarymą tuo pat metu neatimant iš valstybių narių teisės sudaryti susitarimus atitinkamoje srityje [10, p. 68].

Antruoju atveju bandoma kodifikuoti principą, suformuluotą jau minėtoje TT praktikoje dėl numanomų galių doktrinos. Jis susijęs su labai specifine situacija, kai ES negali priimti vidaus teisės aktų tuo pačiu metu nesudarydama tarptautinių susitarimų. Vis dėlto Lisabonos sutartis šioje vietoje yra prieštaringa ir nevisiškai atitinka pateiktą TT praktiką [8, p. 1187–1188]. Matyti, kad aptariamasis SESV 3 straipsnio 2 dalies (ii) punktas nesutampa su SESV 216 straipsniu, apibrėžiančiu atvejus, kada ES gali sudaryti tarptautinį susitarimą. Pastarajame straipsnyje nekartojama minėta 3 straipsnio 2 dalies formuluotė; vietoj to numatyta, kad ES gali sudaryti susitarimą ir tada, kai tai yra būtina norint pasiekti vieną iš sutarčių tikslų „Sąjungos politikos sričių ribose“, nors ir neatskleidžiama, kokios rūšies

¹³ Žr. SESV 3 straipsnio 1 dalį, kurioje aiškiai nurodytos kelios sritys, kuriose ES turi išimtinę tiek vidaus, tiek išorės kompetenciją (muitų sąjunga, konkurencijos politika, euro zonos valstybių pinigų politika, biologinių jūros išteklių apsauga, bendroji prekybos politika). Taip pat žr. sprendimą *Donckerwolke* [28].

kompetenciją veikti ES įgyja. Akivaizdu, kad SESV 216 straipsnis yra platesnis, nes jis neapsiriboja vien būtinybe pasinaudoti *vidaus* kompetencija kaip išorės kompetenciją kuriančia sąlyga. Panašu, kad šiuos neaiškumus ir prieštaravimus dar turės pašalinti TT.

Trečiuoju atveju įtvirtinamas jau minėtas sprendimo *ERTA* principas, pagal kurį valstybės narės nebegali prisiimti tarptautinių įsipareigojimų, t. y. ES įgyja išimtinę kompetenciją sudaryti tarptautinius susitarimus, jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms ES taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį. Kaip neseniai nurodė generalinė advokatė Sharpston [47], šis principas išlieka bendras atskaitos taškas analizuojant ir mišrius susitarimus. Priėmus ES teisės aktų tam tikroje srityje ir ją suderinus, valstybės narės ilgainiui praranda galimybę imtis joje bet kokių veiksmų. Tai rodo ES teisės viršenybės principą ir lojalaus bendradarbiavimo principą. Doktrinoje ši situacija vadinama „pirmenybe“ (angl. *pre-emption*, vok. *Sperrwirkung*) [21, p. 46].

Vis dėlto *ERTA* principo taikymas kečia daug praktinių problemų, reikalaujančių detalesnio TT išaiškinimo. Visų pirma paminėtinas Lisabonos sutarties formuluočių neišsamumas. Minėtame SESV 216 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad tarptautinį susitarimą ES gali sudaryti ir tada, kai „jis gali turėti poveikį bendroms taisyklėms ar keisti jų apimtį“. Analogiška formuluotė įtvirtinta ir SESV 3 straipsnio 2 dalyje, tik joje numatyta, jog aptariamam atveju ES įgyja *išimtinę kompetenciją* sudaryti susitarimą. Peršasi išvada, kad dėl Lisabonos sutartimi siekto lakoniškumo nepakankamai reglamentuotas kompetencijos suteikimo klausimas *ERTA* aplin-

kybėmis, nes lieka neaišku, ar išimtinė kompetencija sudaryti susitarimą kiltų ir tais atvejais, kai tik nedaugelis susitarimo nuostatų paveiktų bendras ES taisykles [8, p. 1186–1187]. Vadovaujantis bendrais mišrių susitarimų institutui taikomais principais reikėtų manyti, kad tokiais atvejais visas susitarimas neturėtų būti priskirtas išimtinėi ES kompetencijai.

Kita opi *ERTA* principo taikymo problema yra ta, kad dažnai sunku tiksliai nustatyti, ar tam tikra sritis ES lygmeniu yra pakankamai suderinta ES kompetencijos pirmenybės požiūriu. TT praktika šiuo klausimu nevienoda. Nuomonėje 2/91 TT reikalavo, kad tam tikra sritis būtų „didele dalimi“ sureguliuota pagal ES teisę, o nuomonėje 1/94 – „visiškos harmonizacijos“. Vėliau nuomonėje 1/03 [43] TT, remdamasis savo ankstesne praktika, nurodė, kad, norint nustatyti, ar ES turi išorės kompetenciją ir kokios rūšies, kiekvienu atveju reikia atlikti išsamią analizę atsižvelgiant ne tik į planuojamo susitarimo ir Bendrijos taisyklių atitinkamas reguliavimo sritis, bet ir į šių taisyklių pobūdį ir turinį, kad būtų užtikrinta, jog susitarimas nepažeis vienodo ir nuoseklaus Bendrijos teisės taikymo. Be to, reikia atsižvelgti į numatomą Bendrijos teisės raidą atitinkamoje srityje. Šis TT aiškinimas nevysiškai atspindi prie Lisabonos sutarties pridėtame Protokole Nr. 25 dėl kompetencijos pasidalijimo, kuris numato: „<...> kai Sąjunga imasi veiksmų tam tikroje srityje, jos kompetencija apima tik tuos aspektus, kurie reglamentuojami atitinkamu Sąjungos teisės aktu, bet neapima visos srities.“ Žvelgiant į tokį prieštarinę pirmenybės principo traktavimą, galima pagrįstai abejoti, ar ES numanoma išimtinė kompetencija apskri-

tai galėtų apimti visą tam tikros politikos sritį. Minėti neaiškumai sudaro sąlygas ir toliau naudotis mišriais susitarimais kaip tam tikru teisiniu ir politiniu kompromisu, kartu riboti *ERTA* pirmenybės principo taikymą.

1.2.2. Pasidalijamoji kompetencija

Svarbiausia nagrinėjamos temos kontekste yra pasidalijamoji ES kompetencija, nes būtent ji teisiniu požiūriu dažniausiai lemia mišrių susitarimų sudarymą. Lisabonos sutartimi pirmą kartą buvo aiškiai identifikuotos pasidalijamajai kompetencijai prikiriamos sritys, nors ir nepateikiama baigtinio jų sąrašo. Šiai kompetencijos kategorijai priskiriama daugiausia ES politikos sričių¹⁴.

Specifinę vietą kompetencijų kontekste užima mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir kosmoso bei bendradarbiavimo vystymosi labai ir humanitarinės pagalbos sritys. Nors jos aptariamose SESV 4 straipsnyje šalia pasidalijamosios kompetencijos, doktrinoje pagrįstai manoma, kad tai atskira kompetencijos kategorija, vadinama „paraleline kompetencija“ [18, p. 77]. Remiantis šio straipsnio 4 dalimi, ES kompetencijai priklauso imtis veiksmų šioje srityje, tačiau tai neužkerta kelio valstybėms narėms plėtoti savo politiką. Dėl savo pobūdžio paralelinė kompetencija leidžia sudaryti tiek atskirus susitarimus, tiek miš-

rius susitarimus, o ES veiksmai šioje srityje nedraudžia valstybėms narėms ir toliau išlaikyti savo atskirą politiką, t. y. ES veiksmai „neeliminuoja“ valstybių narių kompetencijos šioje srityje. Doktrinoje net pasigirsta nuomonių, kad formaliai mišrūs susitarimai, kurie apima vien paralelinės kompetencijos sritis, nelaikytini mišriais susitarimais materialiuoju požiūriu, nes jie neatspindi valstybių narių ir ES kompetencijos, o kartu teisių ir pareigų pasidalijimo. Taigi vertikalus mišrumas materialiuoju požiūriu pripažįstamas tik tada, kai dėl kompetencijos nepakankamumo ES ir valstybės narės negalėtų sudaryti atskirų susitarimų [22, p. 23–25].

Kitaip nei paralelinės kompetencijos atveju, remiantis SESV 2 straipsnio 2 dalimi, esant pasidalijamajai kompetencijai valstybės narės naudojasi savo kompetencija tiek, kiek Sąjunga nepasinaudojo savąja, taigi Sąjungos kompetencija prioritetizuojama. TT praktikoje buvo aiškiai įtvirtinta, kad, ES pasinaudojus savo pasidalijamąja kompetencija, t. y. priėmus teisės aktus tam tikroje ES vidaus srityje ir ją suderinus, mišrūs susitarimai šioje konkrečioje srityje tampa neleistini [21, p. 50–51; 35]. Taip pasidalijamoji kompetencija pagal savo padarinius ir keliamas problemas priartėja prie išimtinės kompetencijos. Doktrinoje ši kompetencijos kategorija dažnai vadinama konkuruojančiąja, nors TT pasidalijamosios kompetencijos nėra linkęs skirstyti į porūšius [34; 36; 39]. Pažymėtina, kad sąlyginę valstybių narių laisvę veikti tol, kol ES dar nepasinaudojo savo kompetencija ir nesuderino atitinkamos srities, riboja lojalaus bendradarbiavimo principas, pagal kurį jos turi susilaikyti nuo veiksmų, galinčių apsunkinti ES

¹⁴ SESV 4 straipsnyje minimos šios pasidalijamosios kompetencijos sritys: a) vidaus rinka; b) SESV apibrėžti socialinės politikos aspektai; c) ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda; d) žemės ūkis ir žuvininkystė, išskyrus biologinių jūrų išteklių apsaugą; e) aplinkosauga; f) vartotojų apsauga; g) transportas; h) transeuropiniai tinklai; i) energetika; j) laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė; k) SESV apibrėžti bendrų visuomenės sveikatos saugos problemų aspektai.

tikslų įgyvendinimą¹⁵. TT pabrėžė, kad nepriklausomai nuo kompetencijos rūšies valstybės narės turi bet koku atveju nepažeisti ES teisės, o kartu glaudžiai bendradarbiauti su ES institucijomis tiek vykstant deryboms ir prisiimant išpareigojimus pagal mišrius susitarimus, tiek juos vykdant, ir susiejo tai su būtinybe užtikrinti vienodą ES atstovavimą [32; 41; 42; 46].

1.2.3. Paremiančioji (papildančioji) kompetencija

Tais atvejais, kai Sąjungos kompetencijai priklauso remti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus, pagrindinė teisės aktų leidybos funkcija paprastai priklauso valstybėms narėms, todėl panašu, kad yra galimi tiek mišrūs susitarimai, tiek atskiri valstybių narių susitarimai [6]. SESV 2 straipsnio 5 dalies antroje pastraipoje aiškiai numatyta, kad ES priimamos priemonės šios kompetencijos srityse negali apimti valstybių narių teisės aktų suderinimo. Doktrinoje ši kompetencijos rūšis dažnai vadinama papildančiąja. Panašiai kaip ir paralelinės kompetencijos atveju mišrūs susitarimai šios kompetencijos srityje nelaikytini mišriais materialiuoju požiūriu.

2. Kompetencija bendrosios užsienio ir saugumo politikos srityje – *sui generis* kompetencijos rūšis

Bendroji užsienio ir saugumo politika (BUSP) nuo pat jos įtvirtinimo Maastrichto sutartimi iki šios dienos buvo išskirtinė ES veiklos sritis, kurios teisinis statusas vis dar kelia daug teorinių ir praktinių klau-

simų [11, p. 142; 10, p. 101]. Akivaizdu, kad BUSP, įskaitant bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP), pasižymi kitais funkcionavimo principais nei kitos ES sritys. Pirma, BUSP srityje pagrindinį vaidmenį atlieka valstybių narių kontroliuojamos institucijos – Europos Vadovų Taryba (EVT) ir Taryba bei EVT išrinktas vyriausiasis įgaliojimas¹⁶. Antra, BUSP aiškiai išskirta iš kitų išorinių ES veiksmų pagal savo statusą ir jai taikomas taisyklės¹⁷. Trečia, BUSP skiriasi pagal sprendimų priėmimo procedūras – nepriimami įstatymo galią turintys aktai, o vienbalsiškumas, kitaip nei kitose ES srityse, išlieka dominuojantis¹⁸.

Nors nagrinėjant Lisabonos sutartį iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad BUSP srityje ES suteikta itin plati kompetencija, uzurpuojanti valstybių narių išorės politikos galias¹⁹, minėtos ir daugelis kitų ES sutarties nuostatų rodo, jog taip nėra. ES sutartis aiškiai išskiria BUSP kaip *sui generis* kompetencijos rūšį, ES sutarties 40 straipsnyje nustatydamą BUSP ir SESV apibrėžtų ES kompetencijų konflikto sprendimo būdus. Be to, priešingai nei kitos ES politikos sritys, BUSP reglamentuota išimtinai ES sutartyje nesuteikiant aiškios kompetencijos veikti atitinkamose jos srityse – iš esmės apsiribojama bendromis programinėmis ir institucinėmis nuostatomis [11, p. 143]. Tai iš dalies aiškinama tuo, kad bendra užsienio politika, taikos palaikymas, geopolitiniai procesai

¹⁶ ES sutarties 17 straipsnio 1 dalis, 18 straipsnis, 27 straipsnis, 26 straipsnis.

¹⁷ ES sutarties 22 straipsnio 2 dalis, 24 straipsnio 1 dalies 2 pastraipa.

¹⁸ ES sutarties 31 straipsnis.

¹⁹ Žr. ES sutarties 24 straipsnio 1 dalį.

¹⁵ Žr. ES sutarties 4 straipsnio 3 dalies (ex EB sutarties 10 str.).

yra sunkiai prognozuojamos ir dar sunkiau teisiškai formalizuojamos sritys, glaudžiai susijusios su valstybių suverenitetu ir dominuojamos vykdomosios valdžios [23]. Tai leidžia teigti, kad BUSP pagal esamą konstitucinę sąrangą negali būti taikomi SESV ir TT praktika įtvirtinti ES kompetencijos pirmenybės, numanomų išimtinių galių ir kiti mišriems susitarimams reikšmingi principai, galioję ES pirmo ramsčio politikos srityse. Dėl šios priežasties valstybių narių pageidavimu mišrūs susitarimai išliks teisėta, todėl ir galima išorės santykių palaikymo priemonė BUSP ir BSGP srityse, nors Lisabonos sutartis nedraudžia sudaryti ES susitarimų ir BUSP apimančiose srityse.

3. Lisabonos sutarties pakeitimų bendrosios prekybos politikos srityje poveikis mišriems susitarimams

Lisabonos sutartyje, kaip ir ankstesnėse sutartyse, neminimi mišrūs susitarimai kaip vienas iš ES teisės instrumentų²⁰. Vis dėlto su ES kompetencija susiję pakeitimai tam tikrose ES politikos srityse neabejotinai turės įtakos mišrių susitarimų institutui. Vienas iš akivaizdžiausių pavyzdžių – bendroji prekybos politika. Lisabonos sutartis gerokai išplėtė ES išimtinę kompetenciją bendrosios prekybos politikos srityje, todėl šioje srityje mišrūs susitarimai nebegalės būti sudaromi [7, p. 132–133]. Iki Lisabonos sutarties galiojės prieštaringas EB sutarties 133 straipsnis, atspindėdamas

TT praktiką [9, p. 356], iš išimtinės EB kompetencijos išskyrė prekybą paslaugomis ir intelektinės nuosavybės komercinius aspektus. Naujajame SESV 207 straipsnyje supaprastintas ankstesnis reguliavimas ir aiškiai numatyta, jog bendroji prekybos politika yra grindžiama bendromis taisyklėmis, įskaitant ir prekybos paslaugomis, intelektinės nuosavybės komercinių aspektų ir tiesioginių užsienio investicijų atžvilgiu. Taigi panašu, kad nuo šiol visi šie klausimai, priklausantys PPO veiklos sričiai, priskirtini išimtinai ES kompetencijai [25, p. 180; 7, p. 133–135; 18, p. 281].

Vis dėlto, atsakant į klausimą, kiek šie pakeitimai paveiks mišrių susitarimų institutą ir valstybių narių tolesnį dalyvavimą PPO, didelę reikšmę turės aptariamų sričių apibrėžimas. Pavyzdžiui, priklausomai nuo to, ar tiesioginių investicijų institutui bus priskirtas investicinių portfelių reguliavimas ir investuotojų apsauga, bus galima vertinti, ar tam tikras tarptautinis susitarimas apims išimtinai ES kompetenciją [18, p. 281–282]. Nuo tokio srities apibrėžimo labai priklausys ir tai, kaip ES įgyvendins savo naują ambicingą prekybos politikos tikslą – prisidėti prie „tiesioginių užsienio investicijų apribojimų panaikinimo“ (SESV 206 str.).

Be to, išlieka neaiškus SESV 207 straipsnio ir SESV 64 straipsnio, numatančio ES kompetenciją reguliuoti kapitalo judėjimą į trečiąsias šalis ar iš trečiųjų šalių, įskaitant tiesiogines užsienio investicijas, santykis. Siekdamas apsaugoti nuo galimo įtakos praradimo šiose naujose prekybos politikos srityse, valstybės narės įtvirtino vienbalsį sprendimų priėmimą, kai atitinkamoms nuostatoms ES vidaus teisėje numatytas vienbalsiškumas ir kai kuriais kitais atvejais

²⁰ Prof. Dashwoodas [9, p. 351–365] ir Rosas [20, p. 372] apgailėstauja, kad valstybės narės nepasinaudojo proga į Lisabonos sutartį įtraukti mišrių susitarimų supaprastinimo nuostatų, pavyzdžiui, susijusių su ratiifikacija.

(žr. 207 str. 4 d.). Jos taip pat demonstratyviai pabrėžė, kad ES kompetencija prekybos politikos srityje nedaro poveikio valstybių narių kompetencijai, o pastarųjų įstatymai gali būti derinami tik tai aiškiai numačius sutartyse²¹. Nepaisant šių apsauginių nuostatų, kuriomis iš esmės siekiama apsisaugoti nuo *ERTA* principo įsigaliojimo išorės santykiuose, naujose ES išimtinės kompetencijos srityse nebegalės būti sudaromi mišrūs susitarimai, o esami valstybių narių ir mišrūs susitarimai, jei tai leis trečiosios šalys, ilgainiui turės būti pakeisti ES susitarimais²². Vis dėlto, kaip jau minėta, daug kas priklausys nuo valstybių narių politinės valios ir TT pozicijos aiškinant prieštaringas Lisabonos sutarties nuostatas, susijusias su aiškiai suteikta ir numanoma išorine kompetencija, kuriomis buvo kodifikuoti paties TT suformuluoti principai.

4. Lisabonos sutarties konstitucinio pobūdžio pakeitimų poveikis mišriems susitarimams

Kompetencijos pasidalijimą ES viduje, taip pat mišrių susitarimų institutą turėtų tiesiogiai ir netiesiogiai paveikti kardinaliai pakitusi ES konstitucinė sąranga. Lisabonos sutartimi ES pakeitė Europos Bendriją ir įgijo visą teisinį subjektiškumą, tad ir aiškiai teisę sudaryti tarptautinius susitarimus, išspręsdama iki tol vykusius ginčus dėl ES teisinio subjektiškumo apimties²³. Teisiniu požiūriu išnyko vadinamieji rams-

čiai, nors, kaip jau aptarta, BUSP atžvilgiu specifinis reguliavimas išlieka. Vis dėlto galima pažymėti, kad Lisabonos sutartimi BUSP vis labiau integruojasi į ES teisės sistemą – BUSP pagal savo vietą sutartyse tampa lygiavertė kitoms ES politikos sritims, po truputį plečiasi TT jurisdikcija, kvalifikuotos daugumos balsavimo taisyklės taikymas, tvirtesnio bendradarbiavimo mastas, formuojasi bendra institucinė išorės santykių palaikymo sistema su „dvi skrybėles dėvinčiu“ Komisijos pirmininko pavaduotoju – BUSP vyriausioju įgaliotiniu priešakyje [23, p. 999]. Bet svarbiausia tai, kad Lisabonos sutartis įtvirtino bendrą, platų ES išorės tikslų sąrašą, taip sujungdama BUSP ir kitoms ES išorės politikos sritims iškeltus tikslus, kurie anksčiau buvo aiškiai atskirti ES ir EB sutartyse. Kaip teisingai pažymi prof. A. Dashwoodas, bendras tikslų sąrašas ištrina aiškias kompetencijos BUSP ir kitose srityse ribas ir todėl apsunkina teisinio pagrindo paiešką sudarant tarptautinius susitarimus. Iš tiesų, remiantis ES sutarties 21 straipsnio 3 dalimi, visi ES išoriniai veiksmai turi siekti bendrų ES tikslų, todėl, kaip rodo ir TT praktika, tose srityse, kuriose tam tikrą ES tikslą galima pasiekti skirtingomis priemonėmis, kyla (ir greičiausiai kils) su kompetencija susijusių ginčų [33, 40, 44, 37]. Visa tai paveiks mišrių susitarimų institutą, nes susitarimai – mišrūs arba ne – bus sudaromi atsižvelgiant į tai, kokios kategorijos kompetencijai bus priskirtas jų sudarymas, ir į tai, kiek šie susitarimai leis įgyvendinti konkrečius ES tikslus.

Be to, kadangi Lisabonos sutartis BUSP ir kitas išorės politikos sritis sujungė į vieną institucinę-teisinę sistemą, nepaisant aptartos specifinės BUSP prigimties, at-

²¹ Žr. SESV sutarties 207 straipsnio ir 4 straipsnio 2 pastraipą ir 6 dalį.

²² Tai 2011 m. sausio 25 d. patvirtino ir ES Tarybos generalinio sekretoriato Teisės tarnybos pareigūnas interviu su straipsnio autoriumi metu.

²³ ES sutarties 1 straipsnio 3 pastraipa, 47 straipsnis.

siranda palankių sąlygų ES susitarimams BUSP srityje sudaryti, o tai galbūt sumažins mišrių susitarimų reikšmę. Šią išvadą taip pat remia SESV 218 straipsnis, kuris, priešingai nei anksčiau, numato integruotą tarptautinių susitarimų sudarymo tvarką tiek BUSP, tiek kitose srityse. Be to, ES sutarties 40 straipsnyje, kitaip nei anksčiau galiojusiame ES sutarties 47 straipsnyje, neprioritizuojama buvusi EB kompetencija, bet numatyta lygiavertė apsauga ES kompetencijai BUSP srityje. Kaip galimų ginčų dėl kompetencijos sprendimo būdas doktrinoje įvardijamas ir vadinamasis horizontalus (tarpramstinis, angl. *cross-pillar*) mišrumas [11, p. 151–152]. Manytina, kad Lisabonos sutartis dėl minėtos ES institucinės konsolidacijos ir didesnio dėmesio darniai ir nuosekliai įgyvendinti ES išorės politiką, įskaitant BUSP, sukūrė sąlygas plėtoti tokius horizontalius susitarimus, apimančius tiek BUSP, tiek kitas ES išorės politikos sritis ir atitinkamai grindžiamus keliais teisiniais pagrindais²⁴. Taip atsirastų teisinė galimybė pakeisti kai kuriuos su BUSP ir kitomis išorės politikos sritimis susijusius mišrius susitarimus ES susitarimais.

Vis dėlto toks horizontalus mišrumas keltų sudėtingų teisinių problemų. Kaip jau minėta, BUSP pasižymi kitokiu instituciniu balansu ir sprendimų priėmimo taisyklėmis, *sui generis* kompetencija, itin ribota TT jurisdikcija. Sudarant susitarimą remiantis BUSP ir SESV įtvirtintais teisiniais pagrindais, taptų neaišku, kokias taisykles naudoti jam sudaryti, taikyti bei aiškinti, ES atstovauti. Kiltų grėsmė pa-

žeisti ES sutarties 47 straipsnyje įtvirtintą BUSP ir SESV kompetencijų pusiausvyrą, tam tikrų ES institucijų ir valstybių narių įgaliojimus. Vis dėlto pažymėtina, kad TT praktikoje ir Lisabonos sutartyje galima rasti tam tikrų šios problemos sprendimo elementų. Horizontalaus mišrumo galimybė neseniai buvo pripažinta TT praktikoje [44], kurioje įtvirtinta, kad tais atvejais, kai tam tikra priemone „siekiama kelių tikslų arba kuri yra daugialypė ir nė viena iš jos dalių nėra papildoma kitos atžvilgiu, ir kai dėl to taikomi skirtingi EB sutartyje nurodyti teisiniai pagrindai, ji išimties tvarka turi būti pagrįsta šiais skirtingais teisiniais pagrindais“. Nors minėtoje byloje TT turėjo atmesti BUSP srityje priimtą priemonę dėl anksčiau galiojusio ES sutarties 47 straipsnio, kuris aiškiai prioritizavo EB kompetenciją, priėmus Lisabonos sutartį ir įtvirtinus lygiavertę BUSP kompetencijos apsaugą, manytina, kad TT galėtų pripažinti BUSP ir SESV kompetencijos, taigi ir skirtingų teisinių pagrindų priimant integruotą priemonę, koegzistavimą. Be to, minėto SESV 218 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas mechanizmas, apibrėžiantis susitarimo sudarymo iniciatyvos teisę ir derybininkų skyrimą pagal tai, su kuria išorės politikos sritimi – BUSP ar kita – planuojamas susitarimas yra daugiausiai susijęs. Jei jis išimtinai arba daugiausiai susijęs su BUSP sritimi, veiks vyriausiasis įgaliotinis, kitais atvejais – Komisija. Atitinkamai reglamentuojamas ir Europos Parlamento vaidmuo bei balsavimo priimant susitarimus tvarka. Šis vaidmenų pasidalijimo pagal kompetencijas principas *mutatis mutandis* galėtų būti taikomas ir kitais atvejais (pvz., horizontalaus susitarimo derybų, sudarymo, įgyvendinimo stadijose), tačiau

²⁴ Pažymėtina, kad jau būta tarpramstinių susitarimų pavyzdžių, nors iš esmės tik buvusių pirmojo ir trečiojo ramsčių srityje [4].

akivaizdu, kad pagrindinius horizontalaus mišrumo veikimo principus turėtų suformuluoti TT, kaip tai daroma vertikalaus mišrumo atveju.

Galiausiai mišrių susitarimų institutui turės įtakos naujų institucijų – vyriausiojo įgaliojimo ir jo valdomos Europos išorės veikslių tarnybos – veikla. Priklausomai nuo to, kaip vyriausiasis įgaliojimo naudosis turimais galios svertais pirmininkaudamas ES Užsienio reikalų tarybai ir organizuodamas jos darbą, vadovaudamas BUSP įgyvendinti, vykdydamas Komisijos pirmininko pavaduotojo užsienio politikos klausimais ir kitas funkcijas, jis gali pradėti keisti mišrių susitarimų sudarymo praktiką, pavyzdžiui, politiškai mažiau jautriose srityse įtikinti valstybes narses priimti ne mišrius, o išskirtinai ES susitarimus.

Vis dėlto manytina, kad, nepaisant Lisabonos sutarties pakeitimų ir besiplėtojančios ES antrinės teisės, vertikalus mišrumas kaip ES teisinis reiškinys politiškai svarbiausiose ir platų santykių spektrą apimančiose srityse išliks [pvz., 5], todėl, kaip rodo ir aptarta TT praktika, didelę reikšmę ir toliau turės lojalus bendradarbiavimo principas, be kita ko, reguliuojantis ES ir jos valstybių narių tarpusavio santykius sudėtingomis sutartinio mišrumo sąlygomis.

Išvados

Atliktas tyrimas leidžia daryti šias išvadas:

1. Mišrių susitarimų sudarymas yra visų pirma susijęs su ES kompetencijos suteikimo principu ir su ta aplinkybe, kad nei valstybėms narsės, nei ES nepakanka kompetencijos tam tikrą susitarimą sudaryti atskirai, nors pastebima ir politinių motyvų svarba.

2. Tyrimo metu nustatyta, kad yra tiesioginis mišrių susitarimų sudarymo ir ES išorės kompetencijos ryšys. Susitarimo sudarymo forma priklauso nuo to, kokios kategorijos ES kompetencijai priskiriamas planuojamas susitarimas. Jei visas susitarimas priklauso išimtinai arba pasidalijamajai ES kompetencijai, kuria ES pasinaudojo, mišrus susitarimas negalimas; kai yra paralelinė ir papildančioji kompetencija, galima rinktis sudarymo formą.
3. Kadangi BUSP išlieka išskirtine ES išorės politikos sritis, ji pasižymi *sui generis* kompetencija, kuri yra aiškiai atskirta nuo SESV reglamentuotų kompetencijos kategorijų ir kuriai netaikomi minėtoms kategorijoms galiojantys ES teisės principai. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad BUSP srityje mišrus susitarimai išliks teisėta, todėl ir galima, ES išorinių santykių palaikymo priemone.
4. Bandymas kodifikuoti TT praktiką ES išorinės kompetencijos srityje Lisabonos sutartimi nebuvo sėkmingas, nes neišvengta netikslumų ir prieštaravimų. Mišrių susitarimų ateitis tiesiogiai priklausys nuo to, kokią poziciją valstybės narsės, TT ir kitos ES institucijos užims taikydamos problemines Lisabonos sutarties normas, susijusias su ES išorinės išimtinės kompetencijos apimtimi, numanomų galių doktrina, lojalus bendradarbiavimo principu, BUSP ir kitų ES kompetencijos sričių skyrimu.
5. Kalbant apie Lisabonos sutarties poveikį mišrių susitarimų institu-

tui, visų pirma pažymėtina, kad dėl smarkiai išsiplėtusios ES išimtinės kompetencijos bendrosios prekybos politikos srityje mišrūs susitarimai šioje srityje nebegalės būti sudaromi, vis dėlto konkretūs šios srities kontūrai labai priklausys nuo jos būsimo apibrėžimo ES praktika. Antra, tikėtina, kad mišrius susitarimus ilgainiui paveiks kardinaliai pakitusi ES konstitucinė sąranga, ypač ES politikos sričių, tikslų ir institucijų konsolidacija. Be to, nepaisant išliekančio BUSP specifškumo, Lisabonos sutartis sudaro palankesnes sąlygas BUSP integra-

cijai į ES teisinę sistemą, įskaitant ir BUSP susitarimų, taip pat BUSP ir SESV politikos sritis sujungiančių (horizontalių) susitarimų sudarymui, o tai galbūt sumažins mišrių susitarimų svarbą ir leis darniau bei nuosekliau vykdyti ES išorės politiką. Manytina, kad, nepaisant Lisabonos sutarties pakeitimų ir besiplėtojančios ES vidaus teisės, vertikalus mišrumas kaip ES teisinis reiškinys politiškai svarbiausiose ir platų santykių spektrą apimančiose srityse išliks, todėl didelę reikšmę ir toliau turės lojalus bendradarbiavimo principas.

LITERATŪRA

Norminiai aktai

1. Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos. 2008 m. gegužės 9 d. *Oficialusis leidinys C 115*.
2. Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį. 2007 m. gruodžio 17 d. *Oficialusis leidinys C 306*.
3. Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos. 2006 m. gruodžio 29 d. *Oficialusis leidinys C 321E*.
4. Europos Sąjungos, Europos Bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*. *OLL 53, 2008 2 27*, p. 52–79.
5. Pasiūlymas Tarybos sprendimui, kuriuo sudaromas Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Korėjos Respublikos laisvosios prekybos susitarimas. *KOM/2010/0137 galutinis – NLE 2010/0075*.

Specialioji literatūra

6. BETZ, Nicole. Mixed Agreements – EC and EU. *Konferencijos The European Union in In-*

ternational Affairs Conference – GARNET 2008 medžiaga. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.ies.be/files/repo/conference2008/EUinIA_V_4_Betz-revised.pdf>.

7. BUNGENBERG, Marc. Going Global? The EU Common Commercial Policy After Lisbon. *European Yearbook of International Economic Law*. 2010, Vol. 1.
8. CREMONA, Marise. The Union's External Action: Constitutional Perspectives. In *Genesis and Destiny of the European Constitution*. Bruylant, 2007.
9. DASHWOOD, Alan. Mixity in the Era of the Treaty of Lisbon. In *Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World. Modern Studies in European Law*. Hart Publishing, 2010.
10. DE BAERE, Geert. *Constitutional Principles of EU External Relations*. Oxford University Press, 2008.
11. EECKHOUT, Piet. *External Relations of the European Union. Legal and Constitutional Foundations*. Oxford European Community Law Library, 2004.
12. EHLERMANN, Claus-Dieter. Mixed Agreements – A List of Problems. In *Mixed Agree-*

- ments. Kluwer Law and Taxation Publishers, 1983.
13. HELISKOSKI, Joni. *Mixed Agreements as a Technique for Organizing the International Relations of the European Community and its Member States*. Kluwer Law International, 2001.
 14. KOUTRAKOS, Panos. *EU International Relations Law*. Hart Publishing, 2006.
 15. LAVRANOS, Nikolaos. *Decisions of International Organizations in the European and Domestic Legal Orders of Selected EU Member States*. Europe Law Publishing, 2004.
 16. O'KEEFFE, David; ir SCHERMERS, Henry, G. *Introduction*. In *Mixed Agreements*. Kluwer Law and Taxation Publishers, 1983.
 17. PESCATORE, Pierre. *Les relations extérieures des communautés européennes: contribution à la doctrine de la personnalité des organisations internationales*. 103 Hague Recueil, 1961.
 18. PIRIS, Jean-Claude. *The Lisbon Treaty. A Legal and Political Analysis*. Cambridge University Press, 2010.
 19. Rosas, Allan. *Mixed Union – Mixed Agreements*. In Koskenniemi, Martti (Ed.). *International Law Aspects of the European Union*. Kluwer Law International, 1998
 20. ROSAS, Allan. *The Future of Mixity*. In *Mixed Agreements Revisited: The EU and its Member States in the World. Modern Studies in European Law*. Hart Publishing, 2010.
 21. SATTLER, Sven. *Gemischte Abkommen und gemischte Mitgliedschaften der EG und ihrer Mitgliedstaaten*. Dukcker & Humblot, 2007.
 22. SCHERMERS, Henry, G. *A Typology of Mixed Agreements*. In *Mixed Agreements*. Kluwer Law and Taxation Publishers, 1983.
 23. VAN ELSUWEGE, Peter. *EU External Action after the Collapse of the Pillar Structure: In Search of a New Balance between Delimitation and Consistency*. 47 *CMLRev.*, 2010, p. 987–1019.
 24. VERWEY, Delano, R. *The European Community, the European Union and the International Law of Treaties: A Comparative Legal Analysis of the Community and Union's External Treaty-making Practice*. T.M.C Asser Press, 2004.
 25. WOUTERS, Jan; COPPENS, Dominic; ir MEESTER, Bart de. *The European Union's External Relations After the Lisbon Treaty*. In *The Lisbon Treaty. EU Constitutionalism without a Constitutional Treaty?* Springer – Verlag Wien, 2008.
 26. ZACHARIAS, Diana. *The Treaty-Making Power of the European Community*. Shaker Verlag GmbH, 2005.
- Teismų praktika**
27. 1971 m. kovo 31 d. sprendimas *Komisija prieš Tarybą* (vadinamasis sprendimas *AETR*, 22/70, Rink. p. 263).
 28. 1976 m. gruodžio 15 d. sprendimas *Donckerwolke* (C-41/76).
 29. 1976 m. liepos 14 d. sprendimas *Kramer ir kt.* (3/76, 4/76 ir 6/76).
 30. 1977 m. balandžio 26 d. nuomonė 1/76.
 31. 1979 m. spalio 4 d. nuomonė 1/78.
 32. 1981 m. gegužės 5 d. sprendimas *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (804/79).
 33. 1990 m. kovo 29 d. sprendimas *Graikija prieš Tarybą* (C-62/88).
 34. 1993 m. kovo 19 d. nuomonė 2/91.
 35. 1994 m. lapkričio 15 d. nuomonė 1/94.
 36. 1994 m. kovo 2 d. sprendimas *Parlamentas prieš Tarybą* (C-316/91).
 37. 1995 m. spalio 17 d. sprendimas *Werner* (C-70/94).
 38. 1996 m. kovo 28 d. nuomonė 2/94.
 39. 2001 m. gruodžio 6 d. nuomonė 2/00.
 40. 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas *Komisija prieš Tarybą* (C-281/01).
 41. 2005 m. birželio 2 d. sprendimas *Komisija prieš Liuksemburgą* (C-266/03).
 42. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Komisija prieš Vokietiją* (C-433/03).
 43. 2006 m. vasario 7 d. nuomonė 1/03.
 44. 2008 m. gegužės 20 d. sprendimas *Komisija prieš Tarybą* (C-91/05).
 45. 2008 m. rugsėjo 3 d. sprendimas *Kadi ir Al Barakat International Foundation prieš Tarybą ir Komisiją* (C-402/05 P ir C-415/05 P).
 46. 2010 m. balandžio 10 d. sprendimas *Komisija prieš Švediją* (C-246/07).
 47. 2010 m. liepos 15 d. generalinės advokatės Eleanor Sharpston išvada byloje *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09).

THE RELATION OF THE MIXED AGREEMENTS TO THE EU LAW PRINCIPLE OF CONFERRAL OF POWERS

Manfredas Limantas

S u m m a r y

This Article addresses an instrument of EU law which has not yet been analyzed in Lithuanian legal literature – the mixed agreements. This Article aims at assessing one of the key aspects of this legal instrument – its relation to the EU law principle of conferral of powers and to separate categories of EU external competences. It also seeks to examine the impact of the Lisbon treaty on some key aspects of mixed agreements.

It is suggested that the conclusion of mixed agreements is first of all related to the EU law principle of conferral and to the insufficiency of EU and member states competence to conclude an agreement separately, even though relevance of political motives is noticed as well. The Article claims that the ultimate form of an international agreement depends on the category of external competence to which the agreement in question is attributed. Having addressed problematic norms of the Lisbon treaty concerning the regulation of external competence, the Article concludes that the future of mixity will depend on the position of the member states,

European Court of Justice and other EU institution when applying these norms. Later the *sui generis* nature of CFSP competence is revealed, because of which mixed agreements in this field will remain a lawful instrument. Finally, the Article addresses the impact of the Lisbon treaty on mixed agreements. It is concluded that the recourse to mixity will shrink in the field of common commercial policy due to the extended scope of exclusive competence. Moreover, mixed agreements will be affected by the fundamentally changed constitutional structure of the EU, including gradual integration of the CFSP into the EU legal order. It is suggested that part of mixed agreements will be gradually replaced by EU-only agreements. However, it is assumed that despite the changes brought by the Lisbon treaty and the internal legislative developments of the EU, mixity as an EU law phenomenon is likely to persist in the politically most significant spheres of external relations, which cover a wide array of policy areas, therefore the principle of loyal cooperation will continue to play an important role.

Įteikta 2011 m. vasario 15 d.

Priimta publikuoti 2011 m. birželio 15 d.